

8. Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku, modernizatsiyi i pereosnashchennya hazotransportnoyi systemy Ukrayiny [On Approval of the Concept of Development, Modernization and Re-equipment of the Gas Transportation System of Ukraine] (n.d.) *mpe.kmu.gov.ua*. Retrieved from mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art id=139477. [in Ukrainian].
9. Saprykin V.(2000). Stan ta perspektyvy mizhnarodnoho spivrobitnytstva Ukrayiny v enerhetychniy sferi [Status and Prospects of Ukraine's International Cooperation in the Energy Sector]. *Economics – Economics*, 40. [in Ukrainian].
10. Strishenets' O. M. (2012). Do pytannya pro maybutnye teoriyi rynkovoho fundamentalizmu. [The question of the future of the theory of market fundamentalism]. *Naukovyy visnyk. Ekonomichni nauky. Scientific Herald. Economic Sciences*, 1, 386–391. [in Ukrainian].
11. Strishenets' O. M. & K. V. Pavlov.(2017). Teoretychni aspekty konkurentsiyi na rehional'nykh rynkakh zhytlovoyi nerukhomosti [Theoretical aspects of competition in the regional markets of residential real estate]. *Ekonomichnyy chasopys Shkhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky – Economic Journal of Lesya Ukrainka East-European National University*. 3/11. 7–12. [in Ukrainian].
12. Enerhetyka [Energetics] (n.d.). *economics.unian.ua*. Retrieved from economics.unian.ua/energetics. [in Ukrainian].

Стаття надійшла в редакцію 09.02.2019 р.

УДК 364.3 (477.82)

Андрій Колосок,
кандидат економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства,
м. Луцьк; ORCID ID: 0000-0001-9167-5430
e-mail: kolosok.andrew@eenu.edu.ua
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-38-45>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти соціального захисту населення в Україні та у Волинській області, визначено його специфіку та особливості становлення. Проаналізовано програму житлових субсидій, виплату державної соціальної допомоги, санаторно-курортне оздоровлення, пільгове забезпечення, заборгованість із виплати заробітної плати та її рівень. Розглянуто соціальний захист населення в цілому і його особливих категорій: інвалідів, новонароджених, внутрішньопереміщених та демобілізованих осіб, учасників операції об'єднаних сил, Революції Гідності й членів їхніх сімей. Згруповано основні показники соціального захисту регіону, визначено їх динаміку. Виокремлено основні проблеми соціального захисту населення, сформовано пріоритетні напрями його розвитку на загальнодержавному та регіональному рівні. Обґрунтовано помилковість наявної системи житлових субсидій, вказані її основні недоліки та альтернативи використання бюджетних коштів.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, субсидія, пільга.

Андрей Колосок,
кандидат экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет имени Лесы Украинки,
кафедра экономики, безопасности и инновационной деятельности предприятия,
г. Луцк ORCID ID: 0000-0001-9167-5430
e-mail: kolosok.andrew@eenu.edu.ua

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА НАСЕЛЕНИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты социальной защиты населения в Украине и в Волынской области, определены ее специфика и особенности становления. Проанализированы программа жилищных субсидий, выплата государственной социальной помощи, санаторно-курортное оздоровление, льготное

обеспечение, задолженность по выплате заработной платы и ее уровень. Рассмотрена социальная защита населения в целом и ее отдельных категорий: инвалидов, новорожденных, перемещённых и демобилизованных лиц, участников операции объединённых сил, Революции Достоинства и членов их семей. Сгруппированы основные показатели социальной защиты региона, определена их динамика. Выделены основные проблемы социальной защиты населения, сформированы приоритетные направления ее развития, на общегосударственном и региональном уровне. Обоснованно ошибочность существующей системы жилищных субсидий, указанные ее основные недостатки и альтернативы использования бюджетных средств.

Ключевые слова: социальная защита, социальное обеспечение, субсидия, льгота.

Andriy Kolosok,
PhD in Economics, Associate Professor,
Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Chair of Economics, Security and Innovation Activity of the Enterprise,
Lutsk; ORCID ID: 0000-0001-9167-5430
e-mail: kolosok.andrew@eenu.edu.ua

SOCIAL PROTECTION OF POPULATION: ACTUAL PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The aim of the paper is to study the theoretical and applied principles of current state and prospects of populations' social protection development in Ukraine.

The article deals with theoretical and practical aspects, specificity and peculiarities of formation of populations' social protection in Ukraine and Volyn region. The program of housing subsidies, payment of state social assistance, sanatorium and resort health improvement, preferential support, as well as wage arrears are analyzed in this work.

The social protection of the population in general, as well as its special categories are considered (such as invalids, newborns, internally displaced and demobilized persons, participants of the united forces operation and the Revolution of Dignity including members of their families). The basic indicators of social protection of the region are systematized and their dynamics are determined. The main problems of populations' social protection are singled out, as well as priority directions of its development on the national and regional levels are formed. The falsehood of the existing system of housing subsidies is substantiated, its main disadvantages and alternatives to the budget funds use are indicated.

The populations' social protection should take place within the framework of the state poverty reduction strategy, which should take into account the following priority directions of its development: the regulation of the legislative framework (in particular the settlement of controversial provisions and the concentration of the whole regulations in one Social Code); improvement of social assistance system, in particular adherence to the principle of targeting social benefits with a gradual refusal of general benefits and subsidies; creating conditions for citizens' self-defense, including opportunities for employment with decent real wages; effective redistribution of funds from large businesses in favor of ordinary employees; provision of financing parity for social protection programs (in particular, creation of a three-level pension system and compulsory health insurance, increasing the role of local budgets and self-government bodies in social security, promoting charitable programs, social-ethical marketing actions and corporate social responsibility).

Key words: social protection, social security, subsidy, privilege.

Постановка наукової проблеми та її значення. За умов стрімкого збільшення вартості комунальних послуг, значних інфляційних процесів та низьких заробітних плат, проблема соціального захисту населення України стає пріоритетним напрямом діяльності органів державної влади. Найбільшої уваги потребує вирішення питання надання населенню субсидії на централізоване опалення, газ, електроенергію, водопостачання та водовідведення, які використовуються для побутових потреб, оскільки вони становлять найбільшу частку у витратах домогосподарств. Нині, такої субсидії потребує більше ніж половина усіх українських сімей, що є економічно не обґрунтованим та створює значне невдоволення в суспільстві.

Крім того, соціальний захист населення з кожним роком потребує все більшого фінансування з державного та місцевих бюджетів, проте ефективність використання наданих коштів є низькою, а подекуди виникає гостра дискусія, щодо доцільності та раціональності певних соціальних програм, їх реформування та зміни пріоритетів. Тому питання реформування соціальної політики держави є надзвичайно актуальним та потребує негайного вирішення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців дану проблематику досліджували : Бегун С І, Гринчишин І. М., Коленда Н. В., Ліпич Л. Г., Полінкевич О. М., Рісна Р. Р., Садова У. Я., Співак Я. О., Хілуха О. А. та ін.

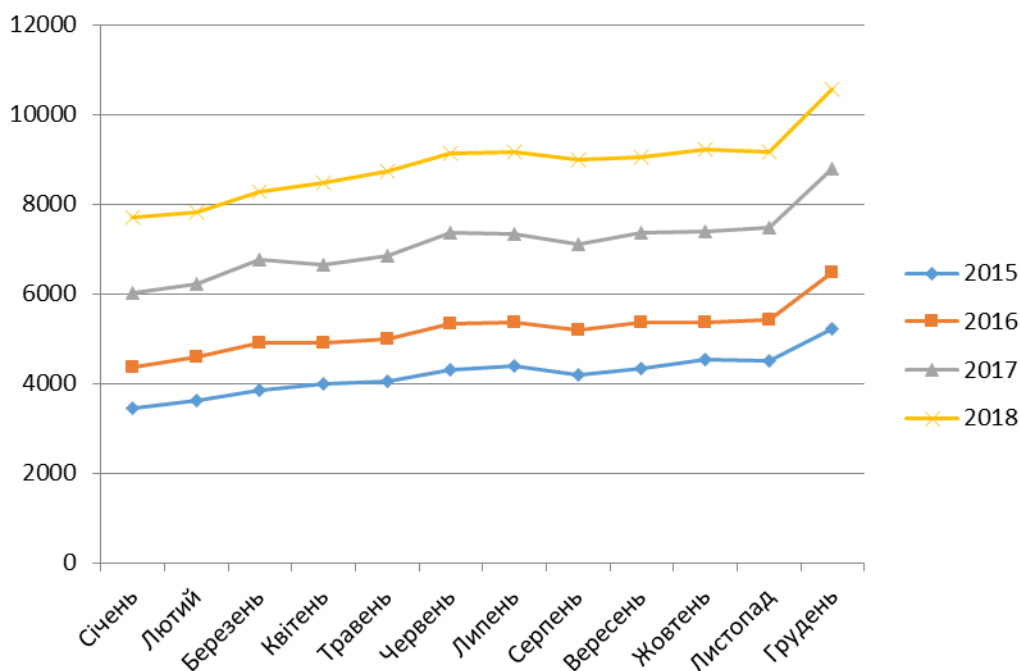
Однак, більшість проведених досліджень розглядали соціальний захист населення без врахування одночасного впливу військових дій, різкого знецінення національної валюти та стрімкого подорожчання енергоносіїв. За таких умов, за межею бідності опинилось більшість населення країни, що потребує нагальної зміни пріоритетів соціальної політики, аби забезпечити гідний рівень життя громадянам України та не допустити чергового стрибка соціальної напруги.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження теоретико-прикладних засад стану та перспектив розвитку соціального захисту населення в Україні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Соціальний захист населення напряму пов'язаний із соціально-економічним розвитком держави, чим економіка країни успішніша тим менше людей потребують соціального захисту, і тим більше держава може виділити коштів на ці цілі, і навпаки.

Згідно офіційних даних державної служби статистики України за 2015–2017 роки відбулося зменшення кількості зареєстрованих безробітних, зокрема у 2016 році у порівнянні з 2015 роком на 100,0 тис. осіб (20,4 %), та у 2017 році в порівнянні з 2016 роком на 36,4 тис. осіб (9,3 %) [5]. Але дана ситуація пояснюється не покращенням економіки країни, а особливостями процедури реєстрації безробітних державною службою зайнятості та великим відтоком працездатного населення на заробітки за кордон.

Номінальна середньомісячна заробітна плата одного працівника за досліджуваний період має стійку тенденцію до зростання, зокрема у 2016 році у порівнянні з 2015 роком вона збільшилась на 875 грн. (20,9 %), та у 2017 році в порівнянні з 2016 роком на 2034,0 грн. (40,9 %), на грудень 2018 року складає 10573 грн. Таке зростання спричинене суттєвим підняттям у 2017 році мінімальної заробітної плати, проте дана позитивна динаміка нівелюється значними інфляційними процесами (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка номінальної середньомісячної заробітної плати одного працівника протягом 2015–2018 років, грн.

Джерело. Складено автором на основі [5]

Згідно обстеження 8 тис. домогосподарств державною службою статистики середньомісячні загальні доходи одного домогосподарства у 2017 р. становили 8013 грн. Міське домогосподарство отримувало в середньому за місяць 8071 грн, сільське – 7893 грн. У середньому на одну особу, яка входить до складу домогосподарства (далі особа), еквівалентні загальні доходи (далі – доходи) становили 3798

грн у місяць, у міських домогосподарствах – 3880 грн, у сільських – 3637 грн. Рівень середньомісячних доходів однієї особи у 2,4 рази перевищував рівень законодавчо встановленого на цей період прожиткового мінімуму (1603,67 грн). Середньодушові доходи домогосподарств у 2017 році порівняно з попереднім роком зростали більшими темпами, ніж індекс споживчих цін за цей період: відповідно 131 % проти 114,4 %.

Частка населення із середньодушовими доходами нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму в середньому за місяць (далі – нижче прожиткового мінімуму) зменшилася порівняно з 2016 р. на 1,4 % і склала 2 % (розмір законодавчо встановленого прожиткового мінімуму за цей період зріс на 16 %). Частка такого населення скоротилася серед мешканців малих міст з 5 % до 3 %, серед мешканців великих міст – відповідно з 3 % до 1 %, серед селян – з 4 % до 3 %. Чверть осіб, рівень доходів яких нижче прожиткового мінімуму, – це працюючі (загалом – 1,4 % усіх осіб цієї групи), третина – діти до 18 років (4 %), майже п'ята частина – непрацюючі пенсіонери (1,6 %). Серед працюючих частка осіб, середньодушові доходи яких були нижче прожиткового мінімуму, скоротилася в 1,8 рази, серед дітей до 18 років та серед непрацюючих пенсіонерів – відповідно в 1,5 та 1,4 рази [5].

Складною залишається ситуація із заборгованістю із виплати заробітної плати, зокрема у 2016 р. у порівнянні з 2015 роком вона збільшилась на 123,2 млн грн (6,6 %), та у 2017 році в порівнянні з 2016 р. на 364,4 грн (23,1 %), і на вересень 2018 року складає 2889 млн грн. Таке збільшення заборгованості спричинене зростанням кількості економічно не активних підприємств, а також ускладненням ситуації на вугільних шахтах.

Соціальний захист населення у Волинській області здійснюється відповідно до загальнодержавної соціальної політики з коштів державного та місцевих бюджетів. Згідно офіційної інформації про підсумки роботи департаменту соціального захисту населення Волинської обласної державної у 2018 році станом на жовтень місяць в області зареєстровано 320587 пільговиків. Тобто кожен третій житель Волинської області є пільговиком, з них:

- 77 613 – ветерани праці;
- 34 710 – ветерани війни;
- 13 000 – учасники бойових дій (9777 задіяних в операції об'єднаних сил, яких визнано учасниками бойових дій);
- 18 458 – багатодітні сім'ї.

Державну підтримку в області отримують 86,8 тисяч сімей, що мають на вихованні дітей. В 2018 р. з державного бюджету для забезпечення виплати даної соціальної допомоги надійшло 1,6 млрд грн, заборгованості не має. Протягом 2018 року реалізовано державну програму з надання соціальних стипендій, зокрема її отримали 531 студент на загальну суму 8,8 млн грн.

У жовтні 2018 року субсидія на оплату житлово-комунальних послуг призначена 79,9 тис. сім'ям, що у порівнянні з минулим опалювальним періодом менше на 87,1 тис. сімей. Сума нарахувань за надані субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг становить 995,8 млн грн. Тобто кількість отримувачів субсидій на житлово-комунальні послуги скоротилась майже у двічі, проте їх реальна кількість суттєво зміниться після опрацювання усіх поданих заяв та здійснення автоматизованих перерахунків. Щодо готівкової субсидії на тверде паливо та скрапленний газ, то її отримало 28,6 тис. сімей на загальну суму 87,5 млн грн. Згідно монетизації субсидій, встановлено право на отримання зекономлених сум 41,6 тис. одержувачів на суму 26,1 млн грн [2].

У Волинську область надійшло 3950 «пакунків малюка» на загальну суму 19,7 млн гривень, які передбачені для надання одноразової натуральної допомоги породіллям, які народили дитину. Станом на жовтень 2018 року 149 «пакунків малюка» вручено породіллям безпосередньо при виписці з пологового будинку, 865 «пакунків малюка» доставлено до місця проживання новонароджених [3].

«Пакунок малюка» є суттєвою допомогою молодим мамам, оскільки містить предмети першої необхідності та видається відразу по народженню дитини, а отримання фінансової допомоги у зв'язку з вагітністю і пологами, потребує затрат часу на процедуру оформлення документів, не завжди її виплачують вчасно.

Важливе місце у Волинській області займає соціальний захист учасників Революції Гідності, внутрішньо переміщених осіб та учасників ООС. Зокрема, у 2018 році учасникам Революції Гідності та їх родинам, надано одноразову фінансову допомогу на загальну суму 9,7 млн грн, з них: 1,2 млн грн особам, смерть яких спричинена участю у масових акціях громадського протесту; 2,1 млн грн

особам, які отримали важкі тілесні ушкодження; 3,3 млн грн особам, які отримали середні тілесні ушкодження; 3,1 млн гривень особам, які зазнали легких тілесних ушкоджень. Необхідно відмітити, що дана сума одноразових виплат є безпрецедентно високою, оскільки за 2014–2017 роки даним категоріям виплачено 7,4 млн грн [2].

Щодо соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, то в області на потреби 1167 таких сімей виплачено 8,9 млн грн. Окрім того, переміщеному учаснику бойових дій надано компенсацію для придбання житла на суму 969,9 тис. грн.

У Волинській області на кінець 2018 року перебуває на обліку 9777 учасників операції об'єднаних сил, та 209 родин в яких один з членів сім'ї загинув (помер) в результаті бойових дій. З них 1189 учасників операції об'єднаних сил потребують санаторно-курортного оздоровлення та лікування. На дані цілі у 2018 р. в області виділено із державного бюджету 3,5 млн грн, за які оздоровлено 425 осіб, що становить 36 % від загальної кількості.

Надзвичайно важливою складовою соціального захисту учасників операції об'єднаних сил є їх психологічна реабілітація, заради не допущення суїциду та повноцінного повернення в суспільне життя. З метою цієї метою із державного бюджету виділено 676,7 тис грн, станом на жовтень 2018 р. така допомога надана 55 % від загальної кількості учасників ОБС, які перебувають на обліку.

На реалізацію програми соціальної та професійної адаптації учасників операції об'єднаних сил у 2018 році виділено 741,0 тис. грн, за які 132 особи пройшли перекваліфікацію та отримали нову професію затребувану на ринку праці [3].

Актуальним для Волинської області залишається соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Зокрема, на обліку знаходиться 132 тисячі таких осіб, з них 65 тисяч використовують своє право на пільги та компенсації.

З державного бюджету на ці цілі у 2018 році виділено 95,3 млн. гривень. З них 5,4 млн грн на санаторно-курортного лікування (оздоровлено 688 осіб з інвалідністю); 105,3 тис грн на грошові компенсації по не використаних путівках (217 осіб); 46,4 млн грн на забезпечення безкоштовним харчуванням потерпілих дітей (20250 осіб) в 128 дитячих садках та школах, розміщених на території радіоактивного забруднення у Камінь-Каширському, Любешівському та Маневицькому районах. При цьому середня вартість харчування на одну дитину в день складає 31,40 грн.

З бюджету Волинської області на пільгове медичне обслуговування постраждалих громадян внаслідок Чорнобильської катастрофи виділено 9,1 млн грн. З них проведено біля 8 тисяч відшкодувань пільгових рецептів на придбані ліки та здійснене зубопротезування. В середньому допомога на одну постраждалу особу становила: на ліки 809,04 грн, на зубопротезування 1751,21 грн.

Щодо соціального забезпечення то у Волинській області є шість будинків-інтернатів, де на повному утриманні перебувають 739 осіб, у переважній більшості це психічно хворі та люди похилого віку, які потребують догляду та не мають близьких родичів. В області функціонує 21 територіальний центр соціального обслуговування, 3 центри надання соціальних послуг, 34 відділення надання соціальної допомоги вдома, їх послугами протягом 2018 року скористалось 29,2 тис. осіб [2].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Поєднавши та узагальнивши всі тлумачення та підходи, ми можемо стверджувати, що не існує єдиного загальноприйнятого визначення поняття «соціальний захист населення», а також єдності думок щодо його складу, структури та методів прояву. На основі проведених досліджень ми сформуваємо власне бачення сутності даної категорії та розуміємо під соціальним захистом систему взаємопов'язаних економіко-правових заходів направлених на покращення добробуту вразливих верств населення шляхом надання їх пільг, допомог, субсидій, соціальних послуг чи можливостей додаткового заробітку з метою їх підтримки та створення умов для набуття власної фінансової самодостатності.

Соціальний захист населення повинен виконувати наступні функції : перерозподільну, захисну, реабілітаційну, превентивну, стимулюючу; та дотримуватись принципів: безперервності, системності, соціальної справедливості, суспільної доцільності, економічної ефективності, соціального партнерства. Причому ключове значення належить стимулюючій функції, оскільки вона надає можливість самостійно забезпечити власний добробут та зменшити кількість отримувачів соціальної допомоги в цілому.

У вітчизняних реаліях неможливо запровадити одну із досліджених зарубіжних систем соціального захисту населення в такій мірі як вона функціонує за кордоном. Оскільки, Україна це держава із притаманною лише їй специфікою економіки, менталітетом суспільства, різні можливості і по

наявними матеріальним ресурсам. Тому необхідно формувати власну модель соціального захисту, враховувати помилки та здобутки зарубіжних колег, переймати їх передовий досвід.

Інституційне забезпечення соціального захисту населення забезпечується численним апаратом державних органів, які потребують значного фінансування та функціонують у громіздкому правовому полі, а їх ефективність залежить від розміру коштів закладених у бюджеті.

Україна перебуває у важкому соціально-економічному стані, спричиненому тривалим збройним конфліктом, загальним економічним спадом та політико-корупційними міжусобицями в середині держави. Погіршують ситуацію постійні інфляційні процеси пов'язані з від'ємним торговим сальдо та постійним подорожчанням енергоресурсів. Держава фінансово неспроможна виконати усі заходи соціального захисту передбачені законом.

Необхідно відмітити, що соціальний захист населення Волинської області за досліджуваній період відбувався в складних умовах, спричинених вищенаведеними загальнодержавними факторами. В області значна кількість населення потребує соціального захисту. Зокрема, кожний третій її житель є пільговиком, ускладнює ситуацію наявність великої кількості постраждалих громадян внаслідок Чорнобильської катастрофи, більша половина домогосподарств не в змозі самостійно оплатити комунальні послуги та потребують надання житлової субсидії. Така ситуація потребує значного фінансового ресурсу, та створює величезне навантаження на місцеві департаменти соціального захисту населення.

Протягом 2015-2018 років на території Волині реалізовувались нові державні програми, удосконалювались уже існуючі, шукались шляхи оптимального вирішення проблем усіх пільгових категорій населення. Однак, не всі запроваджені зміни спричинили очікуваний ефект. До позитивних моментів безумовно слід віднести налагодження соціального захисту військових операції об'єднаних сил.

Соціальний захист населення повинен відбуватися в рамках державної стратегії подолання бідності, яка повинна враховувати наступні першочергові напрями його розвитку: впорядкування законодавчо-нормативної бази, зокрема врегулювання спірних положень та зосередження усього масиву регулюючих положень в одному Соціальному кодексі; вдосконалення системи надання соціальної допомоги, зокрема дотримання принципу адресності соціальних виплат з поступовою відмовою від загальних пільг та субсидій; створення умов для забезпечення самозахисту громадян, тобто можливостей працевлаштування з гідною реальною заробітною платою; здійснення ефективного перерозподілу коштів від крупного бізнесу на користь простих працівників; забезпечення паритетного фінансування програм соціального захисту, зокрема створення трирівневої пенсійної системи, загальнообов'язкового медичного страхування, підвищення ролі місцевих бюджетів та органів самоврядування у соціальному забезпеченні, стимулювання благодійних програм, акцій соціально-етичного маркетингу, соціальної відповідальності бізнесу.

Ключовою проблемою соціального захисту в Україні є програма житлових субсидій. На наш погляд, вона помилкова, малоефективна та містить ряд суттєвих недоліків:

- нівелює в працюючих прагнення до додаткового офіційного заробітку, та спонукає їх до отримання зарплат в конверті;
- створює додаткові можливості для розкрадання та корупції;
- одні змушені мерзнути, а інші випалюють соціальну норму без відповідної потреби;
- аби отримати субсидію, необхідно виконати певні умови, що є принизливим та розтягнутим в часі.

На нашу думку, набагато ефективніше перенаправити кошти з програми житлових субсидій на підвищення мінімальної заробітної плати. В результаті зникнуть корупційні ризики, в українську економіку зайдуть додаткові інвестиції у вигляді платоспроможного попиту, зменшиться апарат працівників соціальної сфери.

Вирішення проблем соціального захисту населення є першочерговим в країні, оскільки наявні тенденції, можуть спричинити черговий стрибок соціальної напруги та призвести до катастрофічних наслідків. Тому, вищим органам державної влади слід змінити пріоритети, і замість примарної боротьби з корупцією, займатись подоланням бідності та підвищенням рівня життя населення.

Джерела та література

1. Бегун С. І., Колосок А. М. Соціальний захист населення Волинської області: реалії та перспективи. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 12 (186) С. 267–274.

2. Волинська обласна державна адміністрація. URL: <http://voladm.gov.ua/>
3. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
4. Гринчишин І. М., Проць В. І. Тенденції формування та використання фінансових ресурсів пенсійного страхування в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 698–701.
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Коленда Н. В. Соціальний захист населення регіону як шлях до забезпечення його соціальної безпеки / Н. В. Коленда, А. М. Колосок. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 3. С. 67–73.
7. Ліпич Л. Г., Хілуха О. А., Кушнір М. А. Чинники впливу на формування системи оплати праці. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 2 С. 38–44.
8. Полінкевич О. М. Процесне управління підприємствами на засадах корпоративної соціальної відповідальності бізнесу. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 3. С. 56–62.
9. Садова У. Я., Рісна Р. Р. Реєміграція як механізм соціальної політики у справах внутрішньо переміщених осіб в Україні. 2015. № 2. С. 55–64.
10. Співак Я. О. Соціальний захист населення: міждисциплінарний аспект. *Intellectual Archive*. 2018. № 2 (7). С. 68–79.

References

1. Begun, S.I., Kolosok, A.M. (2016). Sotsialnyi zakhyst naseleння Volynskoi oblasti: realii ta perspektyvy [Social security of population in the volyn oblast: realia and prospects]. *Aktualni problemy ekonomiky*. – Actual problems of economics, 12, 186, 267–273 [In Ukrainian].
2. Volynska oblasna derzhavna administratsiia [Governor of Volyn Oblast]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://voladm.gov.ua/> [In Ukrainian].
3. Holovne upravlinnia statystyky u Volynskii oblasti [Department of Statistics in Volyn Oblast]. (n.d.). www.lutsk.ukrstat.gov.ua Retrieved from <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> [In Ukrainian].
4. Hrynychshyn, I. M., Prots, V. I. (2015). Tendentsii formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv pensiinoho strakhuvannia v Ukraini [The basic tendencies of formation and use of financial resources of pension insurance in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. Global and National Problems of Economy, 3, 698–701 [In Ukrainian].
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [In Ukrainian].
6. Kolenda, N.V., Kolosok, A. M. (2017). Sotsialnyi zakhyst naseleння rehionu yak shliakh do zabezpechennia yoho sotsialnoi bezpeky [The Social Protection of the Population of the Region as a Way to Ensure its Social Security]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. Economic Journal of the Lesya Ukrainka Eastern European National University, 3, 67–73 [In Ukrainian].
7. Lipych, L. G., Kushnir, M. A. & Hiluha, O. A. (2017). Chynnyky vplyvu na formuvannia systemy opłaty pratsi [Factors Which in Fluence the Formation the Company Wage System]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. – Economic Journal of the Lesya Ukrainka Eastern European National University, 2, 38–44 [In Ukrainian].
8. Polinkevych, O. M., Leshchuk V. P. (2017). Protsesne upravlinnia pidpriemstvamy na zasadakh korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu [Process Management of Enterprises on the Basis of Corporate Social Responsibility of Business]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. – Economic Journal of the Lesya Ukrainka Eastern European National University, 3, 56–62 [In Ukrainian].
9. Sadova U. Y., Risna R. R. (2015). Reemihratsiia yak mekhanizm sotsialnoi polityky u spravakh vnurishno peremishchenykh osib v Ukraini [Remigration as a mechanism of social policy for internally displaced persons in Ukraine]. *Rehionalna ekonomika*. Regional Economy, 2, 55–64 [In Ukrainian].
10. Spivak, Y. O. (2018). Sotsialnyi zakhyst naseleння: mizhdystyplinarnyi aspekt [Social Protection: Interdisciplinary Aspect]. *Intellectual Archive*, 2, 7, 68–79 [In Canada].

Стаття надійшла в редакцію 10.02.2019 р.